

**RA SỨC ĐẦY MẠNH VÀ LÀM TỐT HƠN NỮA CÔNG TÁC
ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ KHOA HỌC, KỸ
THUẬT VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ KINH TẾ.**

LÊ KHẮC

Công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế là một trong những công tác quan trọng hàng đầu, có tính chất chiến lược của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, và quan hệ lớn đến tương lai phát triển của cả nước ta. Trong tình hình và nhiệm vụ mới hiện nay, nó càng có ý nghĩa quan trọng. Không phải vì có chiến tranh mà chúng ta coi nhẹ hoặc hạ thấp yêu cầu đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế; trái lại, toàn Đảng phải quan tâm hơn nữa, tập trung đầy mạnh và làm tốt hơn công tác quan trọng này.

**MÁY NHẬN XÉT VỀ CÔNG TÁC ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG
CÁN BỘ KHOA HỌC KỸ THUẬT VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ KINH
TẾ TRONG THỜI GIAN QUA.**

Ngay sau khi hòa bình được lập lại, trước những yêu cầu to lớn và khẩn trương của nhiệm vụ khôi phục, cải tạo và phát triển kinh tế, văn hóa, chúng ta gặp phải một khó khăn rất lớn là thiếu cán bộ khoa học, kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế một cách nghiêm trọng. Trước tình hình ấy, một mặt, Đảng điều động số đông cán bộ chính trị và quân sự sang làm nòng cốt cho các cơ quan và đơn vị kinh tế, văn hóa, dùng nhiều biện pháp cấp tốc như vừa làm vừa học, bổ túc ngắn ngày, mời chuyên gia hướng dẫn, v.v... để bồi dưỡng và nâng cao trình độ kỹ thuật và nghiệp vụ cho cán bộ. Mặt khác, xúc tiến công tác đào tạo cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế ở trong nước và đưa học sinh sang nước anh em học tập.

Bước vào thời kỳ kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, với nhiệm vụ bước đầu xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, thực hiện một bước công nghiệp hóa, Đảng nhấn mạnh nhiệm vụ đào tạo cán bộ khoa học kỹ thuật và quản lý kinh tế. Báo cáo chính trị của Ban chấp hành trung ương Đảng tại Đại hội toàn quốc lần thứ ba nêu rõ: “Trước

hết, chúng ta cần phải giải quyết một vấn đề rất quan trọng là đào tạo và bồi dưỡng theo quy mô lớn những cán bộ xây dựng kinh tế và công nhân lành nghề... Chúng ta phải có một kế hoạch dài hạn để đào tạo và bồi dưỡng cán bộ xây dựng kinh tế và công nhân lành nghề không những để phục vụ cho kế hoạch 5 năm lần thứ nhất mà còn để chuẩn bị cho những kế hoạch sau. Phương hướng đào tạo cán bộ chủ yếu là nhằm đào tạo nhiều cán bộ quản lý và cán bộ kỹ thuật cho những ngành sản xuất có tầm quan trọng lớn đối với việc xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội...”⁽¹⁾.

Chấp hành nhiệm vụ và phương hướng trên, trong các năm qua chúng ta đã ra sức phát triển ngành giáo dục phổ thông, đẩy mạnh công tác bổ túc văn hóa, tích cực xây dựng và phát triển ngành giáo dục đại học và chuyên nghiệp. Nhờ vậy, số lượng cán bộ khoa học kỹ thuật và quản lý kinh tế tăng lên nhanh chóng. So với ngày hòa bình mới lập lại, số cán bộ có trình độ đại học nay tăng lên gấp trên 40 lần, số cán bộ có trình độ trung học gấp trên 32 lần. Đến nay, chúng ta đã có một đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế bao gồm hàng vạn người. Đội ngũ cán bộ đó tuy về số lượng chưa đáp ứng được nhu cầu, trình độ còn non, kinh nghiệm còn thiếu, nhưng các mặt sản xuất, xây dựng, giảng dạy, nghiên cứu khoa học, các anh chị em đó đã có những cống hiến quan trọng và đang phát huy vai trò tích cực của mình. Nhìn chung, công tác đào tạo cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế trong những năm quan đã có nhiều tiến bộ và thu được thành tích lớn. Việc chấp hành đường lối chính sách đào tạo cán bộ của Đảng ngày càng được quán triệt hơn. Việc vận dụng các nguyên tắc và phương châm giáo dục ngày càng đúng đắn. Phương hướng đào tạo cán bộ dần dần được xác định rõ và cụ thể.

Tuy nhiên, chúng ta còn có nhiều thiếu sót. Việc bồi dưỡng, nâng cao trình độ văn hóa, tạo điều kiện thuận lợi cho anh chị em công nhân, nông dân ưu tú, con em các dân tộc ít người, chị em phụ nữ vào các trường chuyên nghiệp và đại học, tuy có làm nhưng chưa thật tích cực. Vì vậy, hiện nay trong các trường đại học và chuyên nghiệp, tỉ lệ học sinh, sinh viên là công nhân, nông dân, là phụ nữ và dân tộc ít người còn thấp.

(1) Văn kiện Đại hội, 1960, tập 1, trang 108 - 109

Chúng ta chưa thật chú trọng và chưa có kế hoạch cụ thể bồi dưỡng, nâng cao trình độ nghiệp vụ và kỹ thuật cho cán bộ quản lý kinh tế và quản lý kỹ thuật, nhất là cho những cán bộ hiện đang giữ những chức vụ chủ chốt trong các ngành, các cấp, các đơn vị quản lý. Do đó, hiện nay trong một số cơ quan, đơn vị, có cán bộ phụ trách đã tỏ ra đuối, không đủ năng lực đảm đương nhiệm vụ của mình.

Về phương hướng đào tạo, tuy càng ngày càng sát với nhu cầu hơn, nhưng đối với một số ngành quan trọng, chúng ta chưa chú trọng đúng mức, như các ngành thuộc về khoa học cơ bản và điều tra cơ bản, kỹ thuật công nghiệp, nhất là đối với các ngành cơ khí, điện lực, hóa chất, vô tuyến điện... Số cán bộ quản lý kinh tế, quản lý kỹ thuật còn quá ít.

Kế hoạch đào tạo cán bộ còn thiếu cân đối về ngành, nghề, và chưa thật chú trọng đào tạo những cán bộ có trình độ cao hơn đại học.

Về hình thức đào tạo, thì thiếu sót nổi bật nhất là chưa tích cực mở rộng hình thức đào tạo tại chức. Vì vậy, hiện nay số sinh viên tại chức mới chỉ chiếm 24% so với tổng số sinh viên đang theo học trong các trường đại học.

Sở dĩ có các thiếu sót trên, chủ yếu là do các ngành, các cấp chưa thấy hết sự cấp thiết về tính chất trọng yếu của việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế trong hoàn cảnh nước ta, một nước nông nghiệp lạc hậu, tiến thẳng lên chủ nghĩa xã hội, không qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa. Do đó, chưa gắn liền việc chỉ đạo sản xuất, chỉ đạo công tác với chỉ đạo đào tạo, bồi dưỡng cán bộ; thường chỉ chú trọng sản xuất mà công tác mà rất coi nhẹ chỉ đạo đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học kỹ thuật và cán bộ quản lý kinh tế. Chúng ta thiếu một cơ quan mạnh để giúp Trung ương Đảng và Chính phủ quản lý công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế. Trong từng ngành, từng cấp thì tổ chức chuyên trách đào tạo cán bộ chưa được kiện toàn đúng mức.

NHIỆM VỤ VÀ PHƯƠNG HƯỚNG MỚI

Chúng ta đang đứng trước tình hình là đế quốc Mỹ điên cuồng mở rộng chiến tranh xâm lược miền Nam nước ta và ra sức tăng cường chiến tranh phá hoại ở miền Bắc, đặt cả nước ta vào tình trạng chiến tranh. Nhiệm vụ to lớn trước mắt của cả nước là đánh thắng giặc Mỹ xâm lược. Để làm nhiệm vụ đó, miền Bắc phải vừa chiến đấu, vừa đẩy mạnh sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội trong điều kiện có chiến tranh, động viên tích cực ủng hộ và cùng đồng bào miền Nam đánh thắng giặc Mỹ. Chúng ta vẫn phải tiếp tục công cuộc xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, thực hiện công nghiệp hóa, nhằm tăng cường tiềm lực kinh tế và sức phòng thủ trong chiến tranh, hơn nữa cũng nhằm tạo cơ sở cho bước phát triển nhảy vọt sau này, khi hòa bình trở lại.

Trước yêu cầu rất lớn của nhiệm vụ cách mạng mới ấy, rõ ràng là đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật hiện có không thể đáp ứng đủ, cả về mặt số lượng và chất lượng. Vượt qua mọi khó khăn, chúng ta phải tranh thủ trong một thời gian tương đối ngắn xây dựng cho được một đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế đông đảo, vững mạnh, hoàn chỉnh về trình độ và ngành, nghề, có phẩm chất chính trị tốt, có trình độ khoa học kỹ thuật, nghiệp vụ giỏi, tuyệt đối trung thành với Đảng, với giai cấp và dân tộc, liên hệ chặt chẽ với công nông, đủ sức giải quyết những vấn đề khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế do thực tiễn nước ta đề ra, và tiến kịp trình độ khoa học, kỹ thuật tiên tiến trên thế giới.

Thực hiện nhiệm vụ trên, chúng ta phải căn cứ vào các yêu cầu trước mắt và lâu dài của miền Bắc, của cả nước, của các ngành kinh tế, văn hóa, giáo dục, khoa học, nghệ thuật, bảo vệ sức khỏe, quốc phòng, của khu vực Nhà nước và khu vực tập thể, của trung ương và địa phương, của trong nước và hoạt động ngoài nước... để xem xét một cách đầy đủ và toàn diện nhu cầu về các loại cán bộ mà có một kế hoạch mạnh bạo, thiết thực, toàn diện về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế.

Về phương hướng đào tạo, phải đặc biệt chú trọng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học cơ bản, nhất là khoa học tự nhiên và coi đó là điều kiện quan trọng nhất để nâng cao trình độ nghiên cứu khoa học và giảng dạy ở nước ta. Phải chú trọng đào tạo nhiều cán bộ phục vụ cho các

ngành điều tra cơ bản, như điều tra, thăm dò địa chất, thổ nhưỡng, thực vật, điều tra về khí tượng, thủy văn, về biển... Vì hiện nay số lượng cán bộ làm công tác này còn quá ít, trình độ thấp; do đó việc nắm tình hình tài nguyên và thiên nhiên của ta còn rất bị hạn chế. Phải dành một tỷ lệ lớn trong kế hoạch cho việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ kỹ thuật cho các ngành: công nghiệp, nông nghiệp, xây dựng, giao thông vận tải, thông tin, liên lạc, đặc biệt chú trọng bồi dưỡng cán bộ kỹ thuật, công nhân lành nghề; vì nhu cầu về loại cán bộ này rất lớn, chẳng những cho bản thân ngành công nghiệp, mà cả cho các ngành khác nữa. Trong công nghiệp, thì trước hết chú trọng đào tạo cán bộ cho các ngành công nghiệp nặng (cơ khí, điện, hóa chất, luyện kim, khai thác mỏ, vật liệu xây dựng..., nhất là các ngành cơ khí, điện, hóa chất). Về công nghiệp nhẹ, chú trọng đào tạo cán bộ cho các ngành dệt, giấy, may mặc, chế biến thực phẩm, chế biến nông sản, chú trọng đào tạo cán bộ trồng trọt, chăn nuôi, thủy sản; chẳng những cần có cán bộ nắm vững kỹ thuật của từng ngành mà còn cần cán bộ chuyên sâu về từng loại cây trồng, từng loại gia súc, từng loại thủy sản; đào tạo thêm nhiều cán bộ quản lý nông trường, cán bộ phụ trách việc tưới và tiêu nước, cán bộ phục vụ cho việc cơ giới hóa nông nghiệp, cán bộ trồng cây gây rừng, bảo vệ và khai thác rừng... Về xây dựng, chú trọng đào tạo cán bộ xây dựng (bao gồm thiết kế và thi công) về công nghiệp, về cầu đường, về các công trình dưới nước như bến sông, cảng... Về thông tin liên lạc, đào tạo cán bộ cho từng ngành hữu tuyến, vô tuyến, ra-đa, ra-đi-ô, điện tử, bán dẫn, vô tuyến truyền hình...

Phải đẩy mạnh nhiều hơn nữa việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý kinh tế (kỹ sư kinh tế, chuyên viên kinh tế, cán bộ thống kê, kế hoạch, tài vụ, kế toán, lao động tiền lương, cung cấp vật tư kỹ thuật). Gấp rút nâng cao trình độ về kinh tế và kỹ thuật cho cán bộ chỉ đạo về kinh tế và kỹ thuật (kể cả cán bộ phụ trách công tác Đảng, công tác đoàn và công tác thanh niên ở các xí nghiệp, công, nông trường).

Phải chú trọng đúng mức hơn việc đào tạo cán bộ các ngành giáo dục, y tế, thể thao thể dục, văn hóa, nghệ thuật, mỹ thuật...

Về trình độ cán bộ cần có, thì trước nhu cầu lớn và cấp thiết hiện nay, việc đào tạo nhiều cán bộ kỹ thuật có trình độ trung học có ý nghĩa

lớn, chẳng những đáp ứng kịp yêu cầu trước mắt, mà còn tạo điều kiện cho việc đẩy mạnh đào tạo cán bộ có trình độ đại học sau này. Đồng thời, phải cố gắng mở rộng nhanh hơn nữa việc đào tạo cán bộ có trình độ đại học và kiên quyết rút một số lớn cán bộ có trình độ đại học cho học lên trình độ cao hơn.

MÁY BIỆN PHÁP CHÍNH

Để xây dựng một đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế đông đảo và vững mạnh, trước hết cần phải làm cho các ngành, các cấp có một nhận thức sâu sắc và đầy đủ về tính chất cấp thiết và vị trí trọng yếu của công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế trong toàn bộ sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc nước ta và đối với tương lai phát triển của nước ta. Công tác này không phải là một công tác thông thường, có tính chất tạm thời, chỉ cần nhấn mạnh trong một thời gian nào đó, mà là một nhiệm vụ chiến lược, một sự nghiệp lâu dài, cơ bản, có quan hệ đến vận mệnh của Tổ quốc, và có ảnh hưởng trực tiếp, quyết định đối với cuộc cách mạng kỹ thuật và cách mạng văn hóa, tư tưởng hiện nay. Cách mạng kỹ thuật và cách mạng văn hóa, tư tưởng chỉ có thể thực hiện được thắng lợi nếu như chúng ta có được một đội ngũ cán bộ bao gồm hàng chục vạn những người có thể nắm vững được khoa học, kỹ thuật, nắm vững được những quy luật của tự nhiên, quy luật kinh tế, đặc điểm kinh tế của nước ta, và tinh thông về nghiệp vụ. Không có một đội ngũ cán bộ như thế thì không thể nói đến việc đưa nước ta nhanh chóng từ một nước nông nghiệp lạc hậu trở thành một nước có công nghiệp hiện đại, nông nghiệp hiện đại và khoa học tiên tiến.

Chỉ có nhận thức rõ vị trí rất trọng yếu của công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế, thì mới tăng cường chỉ đạo công tác này, mới kết hợp chặt chẽ nhiệm vụ chỉ đạo sản xuất với chỉ đạo công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ. Trên cơ sở nhận thức đúng đắn, chúng ta tập trung giải quyết mấy vấn đề quan trọng sau đây:

Một là, phải có nhiều thầy giỏi và chương trình đúng. Đây là vấn đề quan trọng nhất. Phải coi trọng việc đào tạo, bồi dưỡng một đội ngũ cán bộ giảng dạy, chẳng những có hiểu biết sâu rộng về khoa học, kỹ

thuật, nghiệp vụ mà còn có phẩm chất chính trị và đạo đức cách mạng, được rèn luyện trong sản xuất và công tác. Vì vậy, đối với số cán bộ hiện đang làm công tác giảng dạy ở các trường đại học và trung học chuyên nghiệp, phải có kế hoạch lần lượt đưa đi bổ túc hoặc học lên trình độ cao hơn, tạo điều kiện thuận lợi để các anh chị em này có thể tự nâng cao trình độ của mình, có thể đi sát thực tế hơn; đồng thời, cũng cần xem xét những anh em nào không có đủ điều kiện và khả năng làm công tác giảng dạy thì chuyển sang công tác khác. Mặt khác, cần động viên những người có kinh nghiệm công tác, kể cả một số đồng chí lãnh đạo Đảng tham gia công tác giảng dạy. Cố gắng mời những chuyên gia giỏi sang giúp ta giảng dạy trong các trường đại học.

Đi đôi với việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ giảng dạy, phải cải tiến chương trình, nội dung giảng dạy cho phù hợp hơn nữa với thực tiễn nước ta và những thành tựu mới nhất của khoa học, kỹ thuật trên thế giới. Để cải tiến chương trình, không những chỉ các trường phải tổ chức thảo luận, rút kinh nghiệm, mà các ngành có liên quan cũng phải đóng góp tích cực, nhất là đối với các chương trình giảng dạy về khoa học xã hội. Vì các ngành chỉ đạo công tác thực tế, thông qua thực tiễn công tác, tiến hành tốt việc tổng kết kinh nghiệm, làm sáng rõ các vấn đề thực tiễn Việt Nam và sự kết hợp lý luận với thực tiễn, cho nên có thể tham gia đóng góp vào việc cải tiến chương trình, nội dung giảng dạy thích hợp.

Hai là, phải có kế hoạch củng cố các trường đại học hiện có và xây dựng thêm một số trường mới. Củng cố và phát triển các trường, lớp trung học chuyên nghiệp ở các địa phương và bên cạnh các cơ sở sản xuất. Đồng thời phải tăng thêm thiết bị thí nghiệm, sách báo, tài liệu, v.v... cho các trường đại học và trung học chuyên nghiệp.

Ba là, phải cải tiến phương pháp đào tạo, làm cho nó có tính chất cách mạng hơn. Phải làm cho nhà trường vừa là nơi học tập, rèn luyện con người, vừa là cơ sở nghiên cứu khoa học và cơ sở sản xuất. Đồng thời, phải cố gắng làm cho mỗi cơ sở sản xuất cũng là một trường đào tạo cán bộ. Giữa trường học, cơ sở sản xuất và các viện nghiên cứu khoa học phải liên hệ chặt chẽ với nhau, nhằm làm cho cán bộ giảng dạy và học sinh, sinh viên nắm được các yêu cầu, các vấn đề do thực tiễn sản xuất đề

ra để cố gắng phấn đấu giải quyết trong quá trình học tập. Mặt khác, cũng là để cho các cơ sở sản xuất, các cơ quan nghiên cứu khoa học hiểu được nội dung học tập, giảng dạy ở trường, đăng tham gia ý kiến xây dựng chương trình, nội dung giảng dạy cho sát hợp.

Trong công tác giảng dạy phải nắm vững các phương châm: kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục tư tưởng, chính trị với học tập khoa học, kỹ thuật, nghiệp vụ; kết hợp lý thuyết với lao động thực hành; kết hợp khoa học tiên tiến với kinh nghiệm sáng tạo của quần chúng, thầy và trò giúp đỡ nhau cùng tiến bộ.

Bốn là, phải cố gắng nâng cao chất lượng giáo dục phổ thông và bổ túc văn hóa, vì đây là nơi đào tạo, rèn luyện, chuẩn bị đưa hàng loạt học sinh ưu tú vào các trường đại học và chuyên nghiệp.

Năm là, muốn đào tạo cán bộ nhanh, nhiều, tốt, cần phải áp dụng linh hoạt hơn nữa các hình thức đào tạo. Hình thức tập trung dài ngày theo chương trình hoàn chỉnh là dành cho những thanh niên ưu tú đã được rèn luyện trong chiến đấu, sản xuất, công tác và cho những học sinh ưu tú. Bên cạnh đó, các trường đại học và trung học cần mở thêm nhiều lớp bổ túc (chuyên tu) cho các cán bộ, nhân viên đã kinh qua công tác thực tế trong ngành, nhằm bồi dưỡng, nâng cao trình độ cho họ.

Phải quyết tâm đẩy mạnh hơn nữa hình thức đào tạo tại chức. Vì chỉ có phát triển mạnh hình thức đào tạo này thì mới thu hút được đông đảo cán bộ, nhân viên và công nhân tham gia học tập, mới phát triển mau chóng đội ngũ cán bộ kỹ thuật, nghiệp vụ. Chúng ta cần cố gắng phấn đấu để trong một số năm trước mắt sẽ tuyển sinh vào các trường, lớp tại chức hàng năm xấp xỉ bằng số tuyển sinh vào các trường lớp tập trung, ban ngày. Phải phấn đấu để mỗi ngành, mỗi xí nghiệp, công trường, nông trường, cơ quan có một lớp hoặc trường đào tạo cán bộ tại chức.

Sáu là, phải kiện toàn sự lãnh đạo và chỉ đạo của Trung ương Đảng và Chính phủ, của các ban, các bộ, tổng cục, các cấp ủy đảng và chính quyền địa phương, các cơ sở đối với công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ. Trước hết, phải có một tổ chức chuyên trách quản lý các trường đại học và chuyên nghiệp. Phải kiện toàn các bộ phận chuyên trách công tác đào tạo cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế ở các ban của Đảng và

Ủy ban kế hoạch nhà nước, Ủy ban khoa học Nhà nước, ở các bộ và các tổng cục.

Chúng ta tin rằng, với sự cố gắng của toàn Đảng, những nhiệm vụ, phương hướng đúng đắn về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học, kỹ thuật và quản lý kinh tế do Trung ương vạch ra sẽ được thực hiện thắng lợi. Chúng ta sẽ xây dựng được một đội ngũ cán bộ đáp ứng yêu cầu của nhiệm vụ cách mạng trước mắt, cũng như tương lai phát triển huy hoàng của Tổ quốc ta.